

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 9

(1999-2000)

Om lov om endringer i lov 10. juni 1988
nr. 40 om finansieringsvirksomhet og
finansinstitusjoner
(eierbegrensningsregler og
holdingmodell)

*Tilråding fra Finans- og tolldepartementet av 29. oktober 1999,
godkjent i statsråd samme dag.*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Finansdepartementet fremmer i denne proposisjonen to forslag om endringer i lov av 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven). Finansdepartementet foreslår for det første et unntak fra den generelle regelen om at ingen kan eie mer enn 10 prosent av aksjekapitalen i en finansinstitusjon. Forslaget innebærer at det kan gis tillatelse til at andre finansinstitusjoner i forbindelse med strategiske samarbeidsavtaler får en eierandel på inntil 25 prosent i en norsk finansinstitusjon.

Det andre lovforslaget vil gi generalforsamlingen i morselskap i finanskonsern mulighet til, med flertall som for vedtektsendring, å vedta at konsernet skal organiseres med et holdingselskap som morselskap (holdingmodellen). Etter lovforslaget vil generalforsamlingens vedtak om omdanning til en holdingmodell innebære at aksjer i det operative morselskapet blir byttet om i aksjer i et nyopprettet holdingselskap.

2 Bakgrunn for lovforslaget

2.1 Eierbegrensningsregler

Banklovkommissjonen fremmet i NOU 1998:14 om finansforetak (Banklovkommissjonens fjerde utredning) blant annet forslag om i det vesentlige å videreføre de eierbegrensningsreglene som nå følger av finansieringsvirksomhetsloven. Hovedregelen er her at ingen kan eie mer enn 10 prosent av aksjene i en finansinstitusjon. Kommisjonen har lagt til grunn at gjeldende eierbegrensning på 10 prosent bør opprettholdes, blant annet under henvisning til at Stortinget så sent som i juni 1997 ga sin støtte til «en streng og konsekvent praktisering» av eierbegrensningsreglene. Et mindretall i kommisjonen mente dette burde vært utredet nærmere, men valgte likevel ikke å fremme alternative forslag til regulering. Banklovkommissjonens fjerde utredning ble sendt på høring 25. september 1998 med frist 31. desember 1998, og er til behandling i Finansdepartementet. I forbindelse med forslaget om videreføring av 10 prosent begrensningen har Banklovkommissjonen foreslått et nytt unntak, som innebærer at det skal kunne gis tillatelse til eierandeler på inntil 30 prosent i forbindelse med strategiske samarbeidsavtaler. Forslaget innebærer en viss oppmykning av eierbegrensningsregelen, og vil innebære at det vil kunne gis tillatelse til flere alternative strukturer i finansnæringen. På bakgrunn av den siste utviklingen en har sett i strukturen i det nordiske finansmarkedet, samt den debatt som er reist på bakgrunn av MeritaNordbankens bud på Kreditkassen i september, legges dette forslaget frem nå.

Banklovkommissjonens utredning ble sendt på høring til følgende organisasjoner og institusjoner:

- Alle departementene
- Akademikernes Fellesorganisasjon
- Aksjesparerforeningen i Norge
- AktuarKonsulenters Forum
- Brønnøysundregistrene
- Datatilsynet
- David Forsikring
- Den norske Advokatforening
- Den Norske Aktuarforening
- Den norske Bankforening
- Det juridiske Fakultet, Universitetet i Bergen
- Det juridiske Fakultet, Universitetet i Oslo
- Det juridiske Fakultet, Universitetet i Tromsø
- Finansforbundet
- Finansieringsselskapenes forening
- Fokus Livsforsikring AS
- Folketrygdfondet
- Forbrukerombudet
- Forbrukerrådet
- Forsikringsfunksjonærenes Landsforbund
- Handels- og Servicenæringenes Hovedorganisasjon
- Handelsbanken Liv

- Kommunenes Sentralforbund
- Konkurransetilsynet
- Kredittilsynet
- Landsorganisasjonen i Norge
- Likestillingsombudet
- Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening
- Norges Bank
- Norges Bedriftsrådgiverforening
- Norges Eiendomsmeglerforbund
- Norges Fondsmeglerforbund
- Norges Forsikringsforbund
- Norges Juristforbund
- Norges Kooperative Landsforening
- Norges Rederiforbund
- Norges Skatterevisorers Landsforening
- Norsk Bedriftsforbund
- Norsk Investorforum
- Norsk Oppgjørssentral
- Norsk Tillitsmann AS
- Norske Boligbyggelags Landsforbund
- Norske Finansanalytikerers Forening
- Norske Finansmegleres Forening
- Norske Forsikringsmegleres Forening
- Norske Liv AS
- Norske Pensjonskassers Forening
- Næringslivets Hovedorganisasjon
- Oslo Børs
- Postbanken
- Referansegruppen for kommunale/fylkes- pensjonskasser
- Regjeringsadvokaten
- Sjøassurandørenes Centralforening
- Skattedirektoratet
- Sparebankforeningen i Norge
- Statistisk Sentralbyrå
- Verdipapirfondenes Forening
- Verdipapirsentralen
- Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund
- ØKOKRIM

Med hensyn til uttalelser til det ene spørsmålet som drøftes her, vises det til punkt 4 nedenfor.

2.2 Organisering av finanskonsern

Det andre forslaget om endring av finansieringsvirksomhetsloven har sin bakgrunn i et brev av 4. desember 1998 fra advokatfirmaet BAHN (høringsforslaget) på vegne av Den norske Bank ASA. Forslaget ble fremmet blant annet på bakgrunn av at Finansdepartementet i forbindelse med Den norske Bank ASAs erverv av Vital Forsikring ASA la til grunn at konsernet skulle organiseres med et holdingselskap som konsernspiss. Det ble i høringsforslaget av 4. desember 1998 foreslått å tilføye en ny bestemmelse i finansieringsvirksom-

hetsloven kapittel 2a om finanskonsern, som vil gi generalforsamlingen i morselskap i finanskonsern mulighet til, med to tredjedels flertall, å vedta at konsernet skal organiseres med et holdingselskap som morselskap. Forslaget til lovtekst lyder som følger:

«Ny § 2a-16. Etablering av konsern med morselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d).

Generalforsamlingen i finansinstitusjon som innehar eller ønsker å inneha så stor eierandel i annen finansinstitusjon at det består et konsernforhold mellom de to institusjonene kan med samtykke av Kongen beslutte at konsernet skal organiseres med morselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d). Beslutningen krever tilslutning fra minst to tredeler så vel av de avgitte stemmer som av den aksjekapital som er representert på generalforsamlingen.

Beslutning etter første ledd gjennomføres ved at aksjeeierne i den finansinstitusjon hvor beslutningen er truffet får sine aksjer byttet om med aksjer i det som skal være morselskapet. Generalforsamlingens beslutning har virkning som tegning av de aksjer som skal utstedes i det selskapet som skal være morselskap i bytte med de aksjer selskapet mottar.

Når det er truffet generalforsamlingsbeslutning etter første ledd og det selskap som skal være morselskap har truffet slike vedtak som ombyttingen forutsetter, skal aksjeeierne registreres som aksjeeiere i aksjeeierregisteret til det selskap som skal være morselskap, eventuelt skal innføres i aksjeeierboken til dette selskapet.»

Finansdepartementet ba i brev av 22. februar 1999 Kredittilsynet foreta en vurdering av høringsforslaget. I brev av 25. mars 1999 uttaler Kredittilsynet:

«Kredittilsynet ser i utgangspunktet positivt på et lovforslag som vil gjøre omdanning til en holdingmodell mindre omstendelig.»

Kredittilsynet fant ikke grunn til å foreslå noen vesentlige endringer i lovteksten, men kommenterte kort enkelte forhold.

Departementet sendte ved brev av 13. april 1999 forslaget til endring av finansieringsvirksomhetsloven og Kredittilsynets kommentarer til høringsforslaget på høring til berørte instanser.

Følgende høringsinstanser har kommentert forslaget om etablering av holdingmodell:

- Den norske Bankforening
- Kredittilsynet
- Norges Bank
- Norges Forsikringsforbund
- Norsk Oppgjørssentral ASA
- Næringslivets Hovedorganisasjon
- Skattedirektoratet

Følgende høringsinstanser har opplyst at de ikke har merknader til forslaget i høringsnotatet:

- Brønnøysundregistrene
- De selvstendige kommunale pensjonskasser
- Finansforbundet
- Konkurransetilsynet
- Landsorganisasjonen i Norge
- Norges Fondsmeglerforbund

Om lov om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (eierbegrensningsregler og holdingmodell)

- Norges Kooperative Landsforening
- Regjeringsadvokaten
- Arbeids- og administrasjonsdepartementet
- Barne- og familiedepartementet
- Fiskeridepartementet
- Justisdepartementet
- Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
- Kommunal- og regionaldepartementet
- Nærings- og handelsdepartementet
- Samferdselsdepartementet
- Sosial- og helsedepartementet
- Utenriksdepartementet

3 Gjeldende rett

3.1 Eierbegrensingsregler

Etter finansieringsvirksomhetsloven (finl.) § 2-2 første ledd kan ingen eie mer enn 10 prosent av kapitalen i en finansinstitusjon. En finansinstitusjon kan likevel eie inntil 20 prosent av aksjekapitalen i finansierings-, låneformidlings- eller kredittforsikringsforetak dersom foretaket er meddelt tillatelse til å drive virksomhet eller har tatt opp virksomhet før 1. januar 1987. Videre fremgår det av finl. § 2-4 at ingen på generalforsamlingen i en finansinstitusjon kan stemme for mer enn 10 prosent av stemmene i selskapet eller for mer enn 20 prosent av de stemmer som er representert på generalforsamlingen. I tilfeller der finansinstitusjonen etter § 2-2 første ledd eier mer enn 10 prosent av aksjekapitalen, kan den likevel bare avgi stemme for inntil 10 prosent av stemmene i selskapet.

Det gjelder visse unntak fra ovennevnte eier- og stemmerettsbegrensninger, jf. finl. § 2-2 annet ledd nr. 1 til 9 og § 2-4 annet ledd. Unntak gjelder i enkelte tilfeller der finansinstitusjonen er eiet av en annen finansinstitusjon. Unntak gjelder videre for Statens Banksikringsfond og Statens Bankinvesteringsfond, samt der to eller flere finansinstitusjoner til sammen eier 100 prosent av en annen finansinstitusjon som etter sine vedtekter skal tilby særlige finansielle tjenester, eller dersom Kongen i særlige tilfelle gjør unntak fra eierbegrensingsregelen. Ved lov 16. juli 1999 nr. 68 ble det vedtatt et nytt unntak i § 2-2 annet ledd som innebærer at staten og Kommunal Landspensjonskasse (KLP) hver for seg kan eie mer enn 10 prosent av aksjekapitalen i Kommunalbanken AS. For så vidt gjelder begrunnelsen for eierbegrensingsreglene, vises det blant annet til NOU 1998:14 side 101-105.

Gjeldende regler om eierbegrensninger er så langt de passer også gjort gjeldende for grunnfondsbevis i sparebanker, gjensidige forsikringsselskaper og kredittforeninger, jf. nærmere omtale i NOU 1998:14 side 113.

3.2 Organisering av finanskonsern

Konsern der det inngår både bank og forsikringsselskap kan i utgangspunktet bare organiseres enten etter en datter-dattermodell, dvs. med et operativt selskap som eier de underliggende selskaper gjennom et heleiet holdingselskap, eller etter en holdingmodell, dvs. med et holdingselskap som konsernspiss, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2-2 annet ledd nr. 1 og 2. På bakgrunn av forarbeidene til reglene om blandede finanskonsern har departementet lagt til grunn at blandede finanskonsern som hovedregel skal organiseres etter en holdingmodell. I vedtak av 2. juli 1998 avslo departementet søknad fra DnB om godkjenning av organisering av konsernet etter en datter-dattermodell etter DnBs overtakelse av Vital. Departementet uttalte blant annet:

«Etter Finansdepartementets syn angir finansieringsvirksomhetsloven to alternative måter å organisere finanskonsern på; etter holdingmodellen eller etter datterdattermodellen, jf. finl. § 2-2 annet ledd nr. 1

bokstavene a og c. Forarbeidene til bestemmelsen i § 2-2 annet ledd nr. 1 bokstav c gir imidlertid uttrykk for at holdingmodellen etter finl. § 2-2 annet ledd bokstav a er den prinsipale modellen fordi denne i størst grad ivaretar soliditets- og tilsynshensyn.

På bakgrunn av forbeholdet i konsesjonen av 23. januar 1996, jf. finl. § 2a-3 sjette ledd kan departementet kreve at virksomheten til DnB-konsernet er organisert på en bestemt måte.

I likhet med Kredittilsynet mener departementet at størrelsesforholdet mellom konsernselskapene er relevant og at det bør tillegges avgjørende betydning. Etter departementets syn er både det absolutte og det relative størrelsesforhold relevant ved vurderingen. Ved en datterdattermodell vil eventuelle soliditetsproblemer i datterdatterselskapet (her Vital) overføres til morselskapet (her DnB) og potensialet vil øke med omfanget av datterdatterselskapets virksomhet.

Et ytterligere argument for en holdingmodell etter § 2-2 annet ledd bokstav a er at denne i større grad enn datterdattermodellen etter § 2-2 annet ledd bokstav c, sikrer at de beslutninger som fattes vedrørende virksomheten i Vital, i størst mulig grad er basert på hensynet til dette selskapets kunder. Finansdepartementet legger også til grunn at i en situasjon hvor morselskapet i et konsern får problemer, vil det kunne få andre og sterkere konsekvenser for datterselskapene dersom morselskapet er et operativt selskap enn dersom morselskapet er et holdingselskap. Holdingmodellen gir dessuten den klareste avgrensningen mellom virksomheten i banken og virksomheten i forsikringsselskapet, noe som har betydning for det løpende tilsynsarbeidet.

Finansdepartementet mener etter dette at DnB-konsernet bør organiseres etter en holdingmodell, jf. finl. § 2-2 annet ledd bokstav a, med et holdingselskap som konsernspiss og eier av både DnB og Vital. Søknaden blir dermed å avslå, og endringen i konsernstrukturen som følge av ervervet av Vital er foreløpig ikke godkjent.»

Departementet nevner for ordens skyld at Banklovkommissjonen i sin fjerde utredning har foreslått at organisering etter holdingmodellen skal være hovedregelen for blandet finanskonsern, jf. Banklovkommissjonens utkast til lov om finansforetak m.v. § 7-4 i NOU 1998: 14, side 213.

4 Unntak fra eierbegrensingsreglene for strategiske samarbeidsavtaler

Kommisjonens forslag

Banklovkommissjonen har foreslått at eierbegrensingsreglene ikke er til hinder for at Kongen kan gi tillatelse til at eierandeler svarende til inntil 30 prosent av kapitalen eller stemmene i et finansforetak eies av et annet norsk eller utenlandsk finansforetak som ledd i en strategisk samarbeidsavtale mellom de to foretakene og så lenge avtalen gjelder. Banklovkommissjonen har begrunnet forslaget slik (NOU 1998:14 side 108):

«Kommissjonen mener generelt at det ikke skal ses bort fra at man i årene fremover kan få en utvikling i finansnæringen i retning av mer nyanserte eierstrukturer og særlige, men begrensede samarbeidsformer. For at eierbegrensingsreglene ikke skal være til hinder for langsiktig strategisk samarbeid eller allianser mellom finansforetak, foreslår kommissjonen at Kongen kan gi tillatelse til at eierandeler svarende til inntil 30 prosent av kapitalen eller stemmene i et finansforetak kan eies av et annet norsk eller utenlandsk finansforetak, jf. § 6-1 annet ledd bokstav c). Det forutsettes at det er inngått en strategisk samarbeidsavtale mellom foretakene. Kommissjonen antar at en slik oppmyking av eierbegrensingsregelen som åpner for strategiske allianser både mellom finansforetak i Norge, og ikke minst mellom norske og utenlandske finansforetak, kan være et bidrag til å sikre norske finansforetaks konkurranseevne.»

Forslaget er også nærmere omtalt i NOU 1998:14 side 173-174:

«Det er et vilkår for å kunne gi tillatelse at det foreligger en avtale av strategisk karakter mellom finansforetaket og aksjonæren (det andre finansforetaket). Det forutsettes at samarbeidsavtalen har et langsiktig perspektiv og et innhold med reell betydning for foretakene, f.eks. i form av bedret produksjon og/eller distribusjon e.l. av finansielle tjenester. Den øvre grense på 30 prosent er valgt for å hindre at aksjonæren som det er inngått samarbeidsavtale med skal få et blokkerende mindretall.

Ved vurderingen av om tillatelse skal gis vil konkurranseforhold og soliditet, som etter gjeldende regler, være sentrale momenter. Selv om bestemmelsen åpner for at både norske og utenlandske finansforetak skal kunne eie inntil 30 prosent, antas det at det p.g.a. konkurranse situasjonen i Norge generelt vil være lettere å gi tillatelse til et utenlandsk finansforetak som innleder samarbeid med et norsk finansforetak.

Dersom finansforetaket inngår samarbeidsavtaler med flere andre finansforetak som ønsker å ha eierandel på 10 prosent eller mer i det førstnevnte foretaket, kan den samlede eierandel for slikt eierskap ikke overstige 30 prosent.

Bestemmelsen gjelder ikke enkeltpersoner eller andre foretak enn finansforetak.

(...)

Tillatelsen faller bort dersom samarbeidsavtalens betydning reduseres eller avtalen avvikles.»

Høringsinstansenes merknader

De høringsinstansene som har uttalt seg, er positive til dette forslaget til oppmykning av eierbegrensningsregelen. Enkelte høringsinstanser gir uttrykk for et ønske om en ytterligere oppmykning.

Kredittilsynet viser til at tillatelsen vil falle bort dersom samarbeidsavtalens betydning reduseres eller avtalen avvikles. I den forbindelse uttaler Kredittilsynet blant annet:

«Kredittilsynet er enig i at endringer av de forutsetninger som lå til grunn for tillatelsen kan gi grunnlag for å trekke denne tilbake. Etter spesialmotivene forutsettes det at slike samarbeidsavtaler skal ha en reell betydning for foretakene for eksempel i form av «bedret produksjon og/eller distribusjon e.l av finansielle tjenester». Å bli pålagt å selge 20 % av aksjene i et finansforetak kan imidlertid få stor betydning for aksjenes kursutvikling, noe som kan være uheldig både for den som pålegges å avhende aksjene og for selskapets øvrige aksjonærer. Kredittilsynet mener derfor at det ikke kan være tilstrekkelig å trekke tilbake tillatelsen at samarbeidsavtalens betydning reduseres, dersom den fortsatt har reell betydning. Vurderingstemaet må være om samarbeidsavtalens betydning reduseres så mye at tillatelse ikke ville bli gitt dersom man la den endrede betydning til grunn ved vurderingen av søknaden.»

Norges Bankstøtter også kommisjonens forslag om at inntil 30 prosent av kapitalen eller stemmene i et finansforetak kan eies av et annet finansforetak som ledd i en strategisk samarbeidsavtale mellom partene. *Norges Bank* viser til at regelverket bør være fleksibelt og ikke være til hinder for allianser som ikke er betenkelige ut fra konkurransemessige vurderinger. Videre gir *Konkurransetilsynet* sin tilslutning til forslaget om å gjøre unntak for eierandeler opp til 30 prosent som ledd i strategiske samarbeidsavtaler. *Bankforeningen* mener at unntakene som foreslås av kommisjonen i utkastet § 6-1 annet ledd bokstav b) og c) ikke bør være avhengig av myndighetenes samtykke i hvert enkelt tilfelle. *Sparebankforeningen* støtter forslaget om å gjøre unntak fra 10-prosent regelen ved avtaler om strategisk samarbeid, men uttaler videre:

«Vi støtter sterkt det synet som her legges til grunn, men vi vil for vår del tilrå at det bør kunne gis konsesjon for et slikt eierforhold over grensen for «negativ kontroll», dvs. mer enn 1/3. Dette vil kunne bidra til å sikre et tettere og mer forpliktende samarbeid mellom institusjonene, fordi den eiende institusjon om ønskelig kan utøve «negativt flertall».»

Forsikringsforbundet støtter også kommisjonens forslag om unntak fra eierbegrensningsreglene ved inngåelse av strategiske samarbeidsavtaler. *Forsikringsforbundet* mener imidlertid det bør kunne gjøres unntak for eierandeler inntil 50 prosent av kapitalen eller stemmene i slike situasjoner. Det vises til at en slik innflytelse vil sikre såkalt «negativ kontroll» over et finansforetak, noe som vil bidra til «et enda tettere og mer forpliktende samarbeid mellom institusjonene.» *Forsikringsforbundet* uttaler videre i forbindelse med eierbegrensningsreglene:

«Forsikringsforbundet legger videre til grunn at deleide finansforetak kan være børsnoterte. Dette kan ha betydning både fordi det er naturlig å ha ekstern representasjon fra minoritetsiere og ut fra finansieringshensyn, jf. den likviditet som børsnotering gir.

(...)

For øvrig mener Forsikringsforbundet at det er viktig at myndighetenes konsesjonsvilkår i forbindelse med sammenslåinger av finansforetak er klare og forutsigbare. Etter Forsikringsforbundets syn bør myndighetene i sine vurderinger i slike saker legge hovedvekt på konkurranse og soliditet.»

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) mener at unntaket også bør gjelde for andre enn finansforetak. NHO uttaler i den sammenheng:

«Med de raske omstruktureringer som i dag skjer innen alle næringer, kan det ikke utelukkes at finansforetak også kan ha behov for andre eiere enn finansforetak, for eksempel eiere innen IT, telekommunikasjon eller distribusjon.

Utviklingen av nye IT-løsninger innen finansnæringen er i rivende utvikling, og er meget kostnadskreven. Det kan derfor ikke utelukkes at finansforetak kan få både teknologiske og økonomiske fordeler med aksjonærer innen dette felt. Tilsvarende hensyn kan lett fremtvinge seg også på distribusjonssiden, da finansforetak kan nyte godt av andres distribusjonskanaler. Allerede i dag yter enkelte butikkjeder visse former for finansielle tjenester.

NHO vil derfor foreslå at bestemmelsen utvides til at også andre enn finansforetak kan erverve opptil 30 % av kapitalen.

Dessuten mener vi at kriteriet om en strategisk samarbeidsavtale er for streng. Vi mener det vil gi en mer fleksibel løsning hvis kriteriet er at det dreier seg om et ordinært samarbeid til fordel for foretakene. Hvis ledelsen i foretakene først har besluttet et slikt samarbeid, bør dette også godkjennes.»

Departementets vurdering

Det pågår nå en rask utvikling av finanssektoren både i Norge og internasjonalt. Denne utviklingen påvirker konkurransesituasjonen i Norge. Det vises til nærmere omtale av dette i St. meld. nr. 11 (1999-2000) (Kredittmeldingen 1998). I en slik situasjon er det viktig at også norske finansinstitusjoner har tilstrekkelige utviklingsmuligheter, blant annet med hensyn til samarbeid og allianser i Norge og på tvers av landegrensene. Ved å sikre norske finansinstitusjoner utviklingsmuligheter, styrkes også muligheten for at det utvikles konkurransedyktige enheter. For å bidra til å styrke utviklingsmulighetene for norske finansinstitusjoner, ønsker departementet å åpne for en viss utvidelse av norske finansinstitusjoners handlefrihet med hensyn til å utvikle nærmere samarbeid med andre finansinstitusjoner i Norge og i utlandet. Banklovkommissjonen har som nevnt foreslått en utvidet adgang til å få dispensasjon til å eie større minoritetsposter i forbindelse med strategisk samarbeid, og forslaget har fått bred tilslutning fra høringsinstansene. Departementet slutter seg i hovedsak til dette forslaget.

Det er foreslått av Banklovkommissjonen at vedkommende store minoritetseier også skal kunne stemme for sine aksjer. Banklovkommissjonen har foreslått at eierandelen skal kunne være på inntil 30 prosent. Det er vist til at dette er noe under den eierandel som vil gi negativ kontroll på generalforsamlingen dersom alle møtte. Departementet viser til at en minoritetseier med 30 prosent vil kunne få meget stor innflytelse, avhengig av hvordan de øvrige aksjene er fordelt. Det er ikke vanlig at alle aksjonærer møter eller er representert på generalforsamlinger i større, børsnoterte, selskaper. Dette innebæ-

rer blant annet at en stor aksjonær ofte vil kunne oppnå negativ kontroll med en eierandel som ligger en del under 1/3 av aksjene. Vedtektsendring krever i utgangspunktet tilslutning fra minst to tredeler av så vel de avgitte stemmer som av den aksjekapital som er representert på generalforsamlingen. Departementet vil derfor foreslå at grensen for slike store eierposter settes til 25 prosent av aksjene eller stemmene.

Det er bare andre norske og utenlandske finansinstitusjoner som vil kunne få tillatelse til å eie en slik stor minoritetspost. Enkelte høringsinstanser har tatt til orde for at samarbeidsavtaler kombinert med store minoritetsposter også bør kunne inngås med andre typer foretak enn finansinstitusjoner. En slik utvidelse av kretsen av mulige samarbeidspartnere ville gi norske finansinstitusjoner større valgmuligheter. På den annen side ville det reise en del spørsmål omkring avgrensningen mellom finansinstitusjonen og foretak som driver annen virksomhet. Departementet viser til at spørsmålet om betydelig eierskap av andre enn finansinstitusjoner ble grundig vurdert i tilknytning til behandlingen av Ot. prp. nr. 41 (1986-87) om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner, og at standpunktet fra den gang prinsipielt sett ikke står i noen annen stilling i dag. Banklovkommisjonen har i fjerde utredning opplyst at de vil vurdere om den generelle bestemmelsen om godkjenning av samarbeidsavtaler i finl. § 2-7 skal utvides til å omfatte samarbeidsavtaler med andre enn finansinstitusjoner. Departementet vil derfor foreslå at adgangen til å inngå strategiske samarbeidsavtaler kombinert med store minoritetsposter begrenses til avtaler inngått med andre finansinstitusjoner (norske eller utenlandske).

Det er foreslått et vilkår om at den store minoritetsposten skal være i kombinasjon med en avtale om strategisk samarbeid mellom de to finansinstitusjonene. Med uttrykket «strategisk samarbeidsavtale» legger departementet til grunn at det må stilles kvalitative krav til avtalens innhold, den må ha en viss langsiktighet, og den må omfatte en eller flere viktige deler av finansinstitusjonens eller konsernets virksomhetsområder. Implisitt følger det også av lovforslaget at avtalen må inneholde et element om eierskap av en stor aksjepost, enten ensidig eller gjensidig. Det vises for øvrig til spesialmerknadene til den foreslåtte bestemmelsen i NOU 1998:14 side 173-74, som er sitert ovenfor.

Departementet antar videre at det bør stilles krav til hvordan den aktuelle norske finansinstitusjonen inngår en eventuell slik avtale om strategisk samarbeid. Fordi avtalen både skal være langsiktig og ha et omfattende innhold, bør vedtak etter departementets syn treffes av generalforsamlingen, med flertall som for vedtektsendring. Dette innebærer normalt krav om 2/3 av de avgitte stemmer.

Tilsynsmyndighetene vil måtte vurdere de enkelte avtalene konkret i forbindelse med eventuelle søknader om dispensasjon.

5 Etablering av holdingmodell for blandet finanskonsern

Høringsforlaget

I det nevnte lovforslaget vises det til at «[m]yndighetene har gitt uttrykk for at blandet finanskonsern fortrinnsvis skal organiseres etter holdingmodellen», og at det i samsvar med dette i forbindelse med Den norske Banks kjøp av Vital Forsikring ASA er stilt som vilkår at DnB-konsernet skal organiseres etter holdingmodellen. Om behovet for en lovendring uttales det i høringsforlaget blant annet følgende:

«Organisering av finanskonsern etter holdingmodellen innebærer at det må etableres et rent eierselskap (holdingselskap) som skal være konsernspiss i konsernet. For konsern som fra før er organisert med en operativ finansinstitusjon (i praksis bank eller forsikringsselskap) som konsernspiss, kan det i praksis tenkes tre måter for hvordan en omorganisering til en holdingmodell kan gjennomføres på:

- a) Den operative finansinstitusjonens samlede aktiva og passiva overdras til et annet selskap som virksomheten videreføres i. Den førstnevnte finansinstitusjonen blir dermed et rent eierselskap (holdingselskap).
- b) Den operative finansinstitusjonen stifter et nytt datterselskap, og gir aksjeeierne tilbud om å overdra sine aksjer til det nye selskapet mot å få aksjer i dette. Det nye selskapet blir dermed et rent eierselskap (holdingselskap).
- c) Den operative finansinstitusjonen oppretter et nytt datterselskap som igjen oppretter et datterselskap. Det gjennomføres deretter fusjon mellom finansinstitusjonen og det nyopprettede datterdatterselskapet med sistnevnte selskap som det overtakende selskap. Fusjonen gjennomføres etter reglene om konsernfusjon i asl/asal §§ 13-2 annet ledd. Aksjeeierne gis vederlagsaksjer i det nyopprettede datterselskapet som med dette blir et rent eierselskap (holdingselskap).

Alle tre alternativene har klare rettslige ulemper. Den viktigste ulempen ved alternativ a er at det innebærer en overføring av aktiva og passiva til det nye datterselskapet. En overføring av forpliktelser kan etter norsk rett som utgangspunkt ikke gjennomføres uten samtykke fra kreditorene. I praksis vil det by på store problemer å innhente slikt samtykke ved overføring av en finansinstitusjons samlede virksomhet. Samtykkekravet innebærer at dette alternativet for praktiske formål er utelukket hvor det er en større banks eller forsikringsselskaps virksomhet som skal overføres til et datterselskap. Denne fremgangsmåten kan dessuten ha skatte- og avgiftsmessige ulemper for selskapet.

Ved alternativ b skjer det ingen overføring av aktiva og passiva, men alternativet innebærer en ombytting av aksjeeierstatusen til det nye eierselskapet. Etter gjeldende lov krever dette medvirkning fra hver enkelt aksjeeier, eller i alle fall minst 90% av aksjeeierne, jf asl § 4-26/asal § 4-25. En innløsning av minoriteten etter de nevnte reglene i aksjelovgivningen, vil innebære at minoriteten må innløses med kontantvederlag for å oppnå at det nye morselskapet blir 100 % eier av de

underliggende selskapene. Dette kan medføre utbetaling av et betydelig beløp som svekker selskapets soliditet. Under enhver omstendighet er det for et planleggingsformål ikke mulig å baseres seg på at så meget som 90% av aksjeeierne vil akseptere et frivillig tilbud om ombytting.

Alternativ c kan i utgangspunktet gjennomføres ved tilslutning fra to tredeler av den aksjekapitalen som er representert på generalforsamlingen og uten tilslutning fra selskapets kreditorer og andre medkontrahenter. Dette gjelder imidlertid med det unntak at overdragelse av partsstatus ved fusjon etter den enkelte avtale kan representere et mislighold. Dette vil i praksis være tilfelle ved de aller fleste langsiktige innlånsavtaler. Dessuten kan det være usikkert om kontraktsforhold som er undergitt utenlandsk rett kan overføres uten medvirkning fra den annen part.»

For å redusere de rettslige og praktiske konsekvensene knyttet til en omorganisering av et finanskonsern til en holdingmodell foreslås det lovfestet en alternativ fremgangsmåte for omorganisering. Det er foreslått en ny § 2a-16 i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a IV, som vil gi hjemmel for omorganisering av finanskonsern til en holdingmodell ved at aksjeeierne i det operative morselskapet får byttet om sine aksjer med aksjer i et eierselskap (holdingselskap). Omorganisering etter lovforslaget har fellestrekk med den fremgangsmåte som er beskrevet som alternativ b) ovenfor. Den sentrale forskjellen er at etter den foreslåtte nye bestemmelsen vil aksjebytting følge som en konsekvens av generalforsamlingsvedtak om å organisere konsernet etter holdingmodellen. Ved at beslutningsmyndigheten legges til generalforsamlingen, har forslaget også fellestrekk med selskapsrettslig fusjon og fisjon, som legger avgjørelsesmyndigheten i denne type selskapsrettslige omstruktureringer til et kvalifisert flertall i generalforsamlingen. I høringsforslaget uttales det også:

«Det knytter seg ikke avgjørende betenkeligheter til lovforslaget. De underliggende verdiene til aksjene aksjeeierne gir fra seg og de aksjene de mottar som vederlag vil være de samme. Aksjeeiernes situasjon vil således reelt sett være uforandret.

(...)

Heller ikke andre interesser enn aksjeeierinteressene taler i vesentlig grad mot lovforslaget. Kundenes, kreditorenes og andre medkontrahenters interesse er ikke berørt, og vil under enhver omstendighet være ivaretatt ved at myndighetene har avgjørende innflytelse over organiseringen av konsernet.»

Til gjennomføringen av aksjeombyttingen uttales det i høringsforslaget blant annet:

«Annet ledd annet punktum regulerer den tekniske gjennomføringen av aksjeombyttingen. Bestemmelsen forutsetter at det selskapet som skal være morselskap er stiftet på forhånd, og at dette selskapet vedtar en aksjekapitalforhøyelse som rettes mot aksjeeierne i den finansinstitusjonen som skal få sine aksjer ombyttet»

Forslaget gjelder bare fremgangsmåten for å få organisert et finanskonsern etter holdingmodellen, og berører således ikke andre spørsmål av betydning for finanskonsern, slike som hva som kan inngå i et finanskonsern og hvem som etter loven kan være morselskap i et finanskonsern.

Lovforslaget er begrenset til å gjelde selve etableringen av morselskap som nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d) (holdingselskap). Det vises i høringsforslaget til at etableringen av holdingselskapet vanligvis vil bli fulgt opp med en ytterligere omstrukturering av konsernet med sideordnede operative datterselskaper. Denne etterfølgende omstruktureringen omfattes ikke av lovforslaget, men må gjennomføres med utgangspunkt i de alminnelige reglene i aksje- og finansieringsvirksomhetsloven.

I departementets høringsbrev var også Kredittilsynets kommentarer til lovforslaget gjengitt. Kredittilsynet skrev der blant annet følgende:

«Kredittilsynet ser i utgangspunktet positivt på et lovforslag som vil gjøre omdanning til en holdingmodell mindre omstendelig. Kredittilsynet har ikke funnet grunn til å foreslå noen vesentlige endringer i lovteksten, men vil kort kommentere enkelte forhold:

1. Lovforslaget er ikke begrenset til blandede konsern. Kredittilsynet ser imidlertid ingen problemer med at det åpnes for at det også kan skje en omdanning til holdingmodell, eksempelvis i rene forsikringskonsern, hvis aksjonærene ønsker det.
2. Ordlyden omfatter også dannelse av holdingselskap i delkonsern. Eksempelvis vil en bank som er eiet av et holdingselskap, og som eier eller ønsker å erverve en finansinstitusjon, kunne søke omdanning av delkonsernet etter den foreslåtte bestemmelse. Resultatet vil da bli et holdingselskap som eier et holdingselskap som eier banken og finansieringsselskapet som søsterselskaper. Kredittilsynet kan ikke se at dette innebærer noe problem, fordi man vil ha kontroll over konsernstrukturen - enten ved å si nei til omdanningen, eller ved å sette vilkår som innebærer at det mellomliggende holdingselskapet må fjernes.
3. Kravet om minst to tredelers flertall foreslås til overveielse byttet ut med formuleringen «med flertall som for vedtektsendring» for å fange opp et eventuelt strengere flertallskrav enn lovens normalregel, jfr. aksjeloven/allmennaksjeloven § 5-18 tredje ledd. I de ulike normalvedtektene, som danner utgangspunktet for Kredittilsynets godkjennelse av finansinstitusjonenes vedtekter, er det to tredjedelskravet som gjelder for vedtektsendringer. Det vil derfor bare være rent unntaksvis at en finansinstitusjon vil ha vedtekter som avviker fra lovens normalregel.
4. Kredittilsynet har vurdert om det i lovteksten burde stilles krav til det foretaket som skal bli holdingselskap, herunder om det skal være nystiftet, hvem som skal stifte, hva som skal skje med stifterens aksjer m.m. Konklusjonen er imidlertid at disse forholdene vil kunne ivaretas i konsesjonsbehandlingen knyttet til et eventuelt samtykke.
5. I beskrivelsen av behovet for lovendringer omtaler advokatfirmaet, i kommentaren til alternativ c), at overdragelse av partsstatus kan representere et mislighold av låneavtalene. Kredittilsynet legger til grunn at advokatfirmaet har vurdert og konkludert med at en omdanning i henhold til lovforslaget ikke vil føre til mislighold av låneavtalene som følge av eventuelle «change in control»-klausuler. Det tenkes her på at banken, som part i låneavtalene, vil bli eiet 100 prosent av holdingselskapet.
6. Kredittilsynet er ikke kjent med hvorvidt de skattemessige sidene

ved en omdanning i henhold til forslaget er vurdert. Oppfatningen er at det bør avklares at bestemmelsen er skattenøytral etter norske regler.»

Høringsinstansenes merknader

Den norske Bankforening stiller seg positiv til forslaget i høringsbrevet, og uttaler:

«Bankforeningen har ved flere anledninger gitt uttrykk for skepsis mot at myndighetene skal kunne pålegge et finanskonsern å legge om til en holdingmodell. Vi tar til etterretning at departementet både mener de har hjemmel for å gi slike pålegg og at dette er nødvendig under gitte omstendigheter. Mot denne bakgrunn støtter Bankforeningen fullt ut det lovendringsforslag som er sendt på høring.

Når myndighetene velger å stille krav om holdingmodell er det rimelig at man legger lovgivningen til rette for at en omorganisering skal kunne skje med rimelig hurtighet og innen fornuftige kostnadsmessige grenser.»

I vedlagt notat redegjør *Den norske Bankforening* for hvorfor omorganisering i tråd med lovforslaget etter Bankforeningens syn har klare fordeler fremfor de alternativer som er mulige etter gjeldende rett. Bankforeningen uttaler:

«Etter eksisterende lovgivning er det tre alternative måter å gjennomføre overgangen til holdingsstruktur på. Disse alternativene, en såkalt overdragelsesmodell, et aksjebyttealternativ og en fusjonsmodell, er nærmere omtalt i notatet fra advokatfirmaet Bugge, Arentz-Hansen og Rasmussen. Disse alternativene er etter Bankforeningens syn alle tungvinte og vanskelige å gjennomføre i praksis.

Finansdepartementet sier seg i høringsbrevet enig i at en lovending som foreslått vil kunne gjøre gjennomføringen av en omorganisering noe enklere og at visse usikkerhetsmomenter vil bli fjernet, men synes å anta at fusjonsmodellen normalt ikke bør by på vesentlige problemer. Vi er enige i at fusjonsmodellen er gjennomførbar, men mener denne metoden medfører flere ulemper enn lovforslaget. Nedenfor følger noen punkter om hvorfor Bankforeningen mener fremgangsmåten i lovforslaget er å foretrekke fremfor den såkalte fusjonsmodellen.

– Lovforslaget eliminerer risikoen for innsigelser fra kreditor. Etter fusjonsmodellen vil det imidlertid måtte utstedes et kreditorvarsel som kan medføre innsigelser fra ulike typer av kreditorer, f.eks. fra kreditor til større innlån, fra utlandet og kreditorer til krav under garantier eller derivatavtaler.

Selve fusjonsmodellen kan virke noe kunstig og tjener bare som redskap for gjennomføringen av omorganiseringen. Modellen er mer komplisert enn lovforslaget, og kan være vanskelig for kreditorer og andre medkontrahenter å forstå.

Videre vil en fusjon i henhold til enkelte kontrakter kunne representere et mislighold. I enkelte kontraktsforhold kreves det dessuten samtykke for å kunne overføre kontraktene ved fusjon. Disse problemstillingene vil imidlertid ikke oppstå ved en omorganisering i henhold til lovforslaget.

– En fusjon krever at det utarbeides en rekke dokumenter, og vil være ressurskrevende både internt og eksternt. En omorganisering i henhold til lovforslaget vil være en mindre omfattende

omdannelsesprosess, og vil ta vesentlig kortere tid enn en fusjon. I allmennaksjeselskaper skal en fusjon meldes til Foretaksregisteret 1 måned før generalforsamlingen behandler saken jfr. allmennaksjeloven § 13-13. Etter at vedtak om fusjon er truffet på generalforsamlingen vil kreditorene ha en frist på 2 måneder til å reise innsigelser mot fusjonen. En fusjon vil derfor ta anslagsvis 4-6 måneder lengre tid enn omdanning etter lovforslaget.

- En fusjon vil normalt kreve en mer omfattende saksbehandling av konsesjonsmyndighetene enn det legges opp til i lovforslaget. Etter bestemmelsen i forretningsbankloven § 31 er det f.eks. et særlig krav til høring hos Fylkestinget/Oslo kommune. Lovforslaget vil derfor medføre en enklere saksbehandling, mindre ressursbruk og mer effektiv håndtering av saken hos myndighetene.»

Kredittilsynet har i sin høringsuttalelse ingen kommentarer til lovendringsforslaget, ut over de som ble gitt tidligere og som var inntatt i høringsbrevet. Kredittilsynet gjør imidlertid for ordens skyld oppmerksom på at paragrafnummeret 2a-16 er benyttet i forbindelse med lovendringen knyttet til dannelsen av Gjensidige NOR-konsernet.

Norges Bank støtter forslaget, og gir også sin støtte til Kredittilsynets forslag om endring i den foreslåtte bestemmelsens første ledd fra to tredels flertall til «med flertall som for vedtektsendring». Norges Bank uttaler at den «har ingen merknader til Kredittilsynets kommentar om at muligheten for omdanning ikke nødvendigvis bør begrenses til kun å gjelde blandede finanskonsern, men at den også kan anvendes på ordinære finanskonsern, f.eks. rene forsikringskonsern».

Næringslivets Hovedorganisasjon støtter forslaget, men forutsetter at i de tilfellene hvor et slikt finanskonsern er en del av et større industrikonsern, skal reglene kun gjelde for finanskonsern-delen av konsernet.

Skattedirektoratet har merknader til den i høringsbrevet siterte oppfatning fra Kredittilsynet om at «det bør avklares at bestemmelsen er skattenøytral etter norske regler». Skattedirektoratet uttaler:

«Fordi Kredittilsynets merknad ikke kommenteres fremstår det som litt uklart hva som er Finansdepartementets forutsetning. Hvis forutsetningen er skattenøytralitet, i betydningen kontinuitet i alle henseender både på selskaps- og aksjonærnivå, vil denne i utgangspunktet ikke for noen del være oppfylt uten særskilt lovregulering. Finansdepartementet har etter omdannelsesloven av 1961 del II adgang til å dispensere fra gevinstbeskatning på aksjonærnivå. For tapssituasjonen gis det i dag ingen særregel. Det kan pekes på flere spørsmål og reguleringsbehov, dersom en forutsetning om kontinuitet skal opprettholdes. Innbetalt aksjekapital, jf sskl § 3-2, antas å burde bli den samme i den nye mor som i gammel datter. Den nye mors inngangsverdi på aksjene i den eldre datter antas å burde være lik de konverterende aksjonærers inngangsverdi. Det kan i såfall reises spørsmål om aksjene skal få samme inngangsverdi eller om hver aksje må individualiseres på mors hånd. I så fall antas det å gi formidable registreringsoppgaver. Avhengig av hvor strengt kontinuitetshensynet skal ivaretas kan det også reises spørsmål om hvordan omdanningen vil påvirke aksjonærens utbyttmuligheter.

Skattedirektoratet vil fraråde at skattespørsmålene forsøkes ordnet som vilkår i en konsesjonssak.»

De øvrige høringsinstanser som har avgitt uttalelser har stilt seg positive til forslaget.

Departementets vurdering

Ved departementets vedtak av 2. juli 1998, angående DnBs erverv av Vital Forsikring ASA, ble det som nevnt ikke gitt samtykke til at konsernet etter ervervet skulle kunne organiseres etter en datter-dattermodell. Departementet la i sin vurdering til grunn at forarbeidene til reglene om finanskonsern i finansieringsvirksomhetsloven legger opp til at blandede finanskonsern, i tilfeller der selskapsformen ikke er til hinder for det, som hovedregel skal organiseres etter en holdingmodell. Ved Kredittilsynets senere godkjenning av konsernstrukturen i DnB-konsernet i november 1998, ble det stilt som vilkår at DnB-konsernet skulle organiseres etter en holdingmodell.

Departementet legger til grunn at en omorganisering av finanskonsern fra et konsern med et operativt selskap som konsernspiss til et konsern med et holdingselskap som konsernspiss vil være enklere å gjennomføre etter en endring av finansieringsvirksomhetsloven som foreslått i høringsnotatet. Etter forslaget vil generalforsamlingen i et operativt morselskap med kvalifisert flertall kunne beslutte at konsernet skal omdannes til en holdingmodell, og vedtaket vil også innebære at aksjeeiernes aksjer byttes om med aksjer i det nyopprettede aksjeselskapet (holdingselskapet).

Selv om behovet for en bestemmelse som gjør det enklere å omdanne finanskonsern til en holdingmodell vil være størst ved danning av blandet finanskonsern, der Finansdepartementet som hovedregel vil stille som vilkår at konsernet skal organiseres med et holdingselskap som konsernspiss, vil forslaget ikke være begrenset til blandede finanskonsern. Forslaget vil dermed også åpne for at det på en enklere måte kan skje en omdanning til holdingmodell i for eksempel et rent forsikringskonsern, dersom et kvalifisert flertall av aksjonærene ønsker dette.

Etter aksjeloven/allmennaksjeloven § 5-18 første ledd krever beslutning om å endre vedtektene i et aksjeselskap/allmennaksjeselskap tilslutning fra minst to tredeler så vel av de avgitte stemmer som av den aksjekapital som er representert på generalforsamlingen. Etter aksjeloven/allmennaksjeloven § 5-18 tredje ledd kan det i vedtektene fastsettes strengere flertallskrav enn det som følger av første ledd. Departementet er på denne bakgrunn enig med Kredittilsynet i at kravet til minst to tredelers flertall i forslaget bør byttes ut med formuleringen «med flertall som for vedtektsendring», for å fange opp et eventuelt strengere flertallskrav enn det som følger av lovens normalregel.

Forslaget vil også omfatte etablering av holdingselskap i delkonsern. Eksempelvis vil en bank som er eiet av et holdingselskap, og som eier eller ønsker å erverve en finansinstitusjon, kunne søke omdanning av delkonsernet etter den foreslåtte bestemmelse. Resultatet vil da i utgangspunktet bli et holdingselskap som eier et holdingselskap som eier banken og den øvrig finansinstitusjon som søsterselskaper. Fordi en beslutning om omdanning etter forslaget skal godkjennes av Kongen, vil imidlertid en slik struktur kunne forhindres, ved å sette som vilkår at det mellomliggende holdingselskapet må fjernes, eventuelt ved å nekte samtykke til omdanningen.

I høringsforslaget vises det til at gjennomføringen av aksjeombytingen etter den foreslåtte bestemmelse forutsetter at det selskapet som skal være morselskap (holdingselskapet) er stiftet på forhånd, og at dette selskapet vedtar en aksjekapitalforhøyelse som rettes mot aksjeeierne i den finansinstitusjonen som skal få sine aksjer ombyttet. Departementet finner ikke grunn til å gå nærmere inn på det rent tekniske forholdet til stiftelsesreglens anvendelse på det nye morselskapet i denne proposisjonen.

I Kredittilsynets kommentar til lovforslaget, som er gjengitt under avsnitt 5 ovenfor, legger Kredittilsynet til grunn at en i høringsforslaget har vurdert og konkludert med at en omdanning i henhold til lovforslaget ikke vil føre til mislighold av låneavtalene som følge av eventuelle «change in control»-klausuler. Finansdepartementet har forelagt Kredittilsynets forutsetning for DnB, som i brev av 15. oktober 1999 uttaler:

«Den norske Bank ASA's innlån består av:

1. Innskudd fra andre banker
2. Trekk på linjer i Norges Bank
3. Utenlandske obligasjonslån
4. Norske obligasjonslån
5. Enkeltstående lån dokumentert ved låneavtaler

Innskudd fra andre banker vil ordinært ha en meget beskjeden dokumentasjon som ikke inneholder misligholdsklausuler. Lån som opptas ved trekk på linjer i Norges Bank vil følge Norges Banks standard avtaler som ikke inneholder noen klausul om mislighold ved endring i bankens eierskap.

For innlånene nevnt under punktene 3 - 5 er det inngått avtaler som inneholder misligholdsklausuler, men ingen av disse utløser mislighold som følge av endring på eiersiden.

De nevnte låneavtaler inneholder heller ikke klausuler som statuerer mislighold i tilfelle der banken opphører å være et børsnotert selskap, men i stedet blir et selskap 100% eiet av et holdingselskap.»

Departementet legger etter dette til grunn at en omorganisering av DnB-konsernet etter forslaget ikke vil ha betydning for bankens innlånsavtaler.

En omorganisering etter forslaget vil i utgangspunktet utløse realisasjonsbeskatning av de aksjonærer som får ombyttet sine aksjer. I medhold av lov av 9. juni 1961 nr. 16 om tillegg til lov om skatt av formue og inntekt (skatteloven) 18. august 1911 nr. 8 avsnitt II, kan det fremmes søknad overfor Finansdepartementet om lempning av eventuell skattepliktig gevinst på aksjene. Fordi det ikke er adgang til å avskjære fradrag for eventuelt tap ved realisasjonen av aksjene, vil omdanning etter forslaget kunne medføre asymmetrisk skattemessig behandling av gevinster og tap. Asymmetrisk skattemessig behandling er imidlertid et generelt problem ved ulike former for omstruktureringer. Dette gjelder blant annet alle former for konserndannelser hvor det søkes om skattelemping etter avsnitt II i loven av 9. juni 1961 nr. 16, og likeledes ved konserninterne overføringer av eiendeler etter forskrift av 13. mai 1991 nr. 336 om skattefrie overføringer mellom aksjeselskaper og mellom deltakerlignede selskaper med hovedsakelig samme eierinteresser. Departementet viser også til at en av de tre alternative fremgangsmåter som etter gjeldende rett kan brukes til å omdanne et finanskonsern til en holdingmodell, vil kunne gi asymmetrisk

skattemessig behandling. Departementet mener etter dette at muligheten for at omdanning av et finanskonsern etter forslaget vil kunne gi asymmetriske skattemessige virkninger, ikke bør tillegges vesentlig vekt som argument mot det fremsatte forslaget.

6 Lovforslagets administrative og økonomiske konsekvenser

Formålet med forslaget til endring av eierbegrensningsreglene er å utvide norske finansinstitusjoners handlingsrom i forbindelse med samarbeid med andre finansinstitusjoner. Eventuelle søknader vil beslaglegge ressurser i Kredittilsynet og Finansdepartementet. For øvrig vil forslaget neppe innebære økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

Lovforslaget som åpner for å organisere morselskapet i et konsern etter en holdingselskapsmodell vil etter departementets vurdering heller ikke medføre administrative konsekvenser av betydning. For konsesjonsmyndighetene antas det at behandling av søknad om samtykke til omorganisering etter den foreslåtte bestemmelse kan fortone seg noe enklere enn tilfellet vil være etter gjeldende rett. Departementet antar imidlertid at dette til en viss grad vil være avhengig av den enkelte søknad og de konkrete forhold i den enkelte sak. For de aktuelle finanskonsern som skal foreta en omorganisering til en holdingmodell, vil en omorganisering etter forslaget være enklere og antagelig mindre kostnadskrevende enn etter gjeldende rett.

Forslaget vil kunne medføre noe merarbeid for ligningsmyndighetene i forbindelse med eventuelle søknader om lempning av gevinstbeskatning ved ombytting av aksjeeiernes aksjer fra det tidligere operative morselskapet til det nystiftede holdingselskapet. Forslaget vil også under gitte omstendigheter kunne medføre asymmetrisk behandling av skattemessige gevinster og tap. Adgang til å søke skattelempeing av skattemessig gevinst, og mulighet for asymmetrisk skattemessig behandling av gevinster og tap, vil imidlertid også foreligge ved en av de tre alternative fremgangsmåter for omdanning etter gjeldende rett. De økonomiske konsekvensene av forslaget antas å være begrenset.

7 Merknader til bestemmelsen

Til ny finl. § 2-2 annet ledd nr. 10:

Forslaget til unntak fra eierbegrensningsreglene gir mulighet for etablering av eierposter på 25 prosent eller mindre av aksjekapitalen i finansinstitusjoner organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Det berører ikke adgangen til å eie grunnfondsbevis eller annen kapital utledet av finansinstitusjoner organisert på annen måte. Bestemmelsen i finansieringsvirksomhetsloven § 2-4 annet ledd kommer til anvendelse slik at forslaget innebærer at det kan stemmes for alle aksjene. Forslaget blir derfor også et unntak fra hovedregelen om stemmerettsbegrensninger i gjeldende finansieringsvirksomhetslov § 2-4 første ledd, jf også forsikringsvirksomhetsloven § 5-8. Grensen på 25 prosent av kapitalen eller stemmene er satt av hensyn til å begrense den mulige innflytelsen som oppnås med en slik stor minoritetspost.

Dersom en strategisk samarbeidsavtale inngås mellom flere enn to finansinstitusjoner, vil det være adgang til - ved myndighetenes tillatelse - å fordele den store minoritetsposten på flere eiere, men summen av slike eventuelle poster over 10 prosent må likevel ikke overskride 25 prosent av kapitalen eller av stemmene.

Det kreves generalforsamlingsvedtak som for vedtektsendringer i den finansinstitusjonen der hvor eierandelen skal være over 10 prosent i forbindelse med en slik strategisk samarbeidsavtale. Dette innebærer vanligvis at det kreves tilslutning fra minst to tredeler så vel av de avgitte stemmer som av den aksjekapital som er representert på generalforsamlingen, jf aksjelovene § 5-18.

Dersom en norsk finansinstitusjon etablerer en eierandel som representerer 20 prosent eller mer av aksjekapitalen eller stemmene i en annen norsk finansinstitusjon vil konsolideringsreglene i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9 komme til anvendelse. I henhold til § 2a-9 tredje ledd kan Kredittilsynet gi pålegg om konsolidering for andeler ned til 10 prosent.

Ved vurderingen av en konsesjonssøknad vil det bli lagt vekt på å følge de gjeldende strukturpolitiske retningslinjer. Hensynet til soliditet og konkurranse i finansnæringen vil måtte tillegges stor vekt. En eventuell dispensasjon fra 10 prosent eierbegrensningen vil gjelde for strategiske samarbeidsavtaler bare så lenge den strategiske samarbeidsavtalen er i kraft. Det legges til grunn at konsesjonsmyndigheten trekker tilbake dispensasjonen dersom forutsetningene for dispensasjonen ikke lenger er til stede. Ved eventuelle endringer av den strategiske samarbeidsavtalen vil vurderingstemaet for konsesjonsmyndigheten være hvorvidt samarbeidsavtalens betydning reduseres så mye at tillatelse ikke ville blitt gitt dersom man hadde lagt den endrede avtalen til grunn ved vurderingen av søknaden. Tillatelsen vil falle bort dersom avtalen opphører.

Til ny finl. § 2a-16:

Forslaget til bestemmelse om etablering av holdingselskap gir generalforsamlingen i morselskap i finanskonsern mulighet til å vedta at konsernet skal orga-

niseres med et holdingselskap som morselskap. Beslutningen krever flertall som for vedtektsendring, jf aksjelovene § 5-18. Etter bestemmelsen vil generalforsamlingens vedtak om omdanning av konsernet til en holdingmodell innebære at aksjeeierenes aksjer i det operative morselskapet blir byttet om i aksjer i et nyopprettet holdingselskap. Generalforsamlingens beslutning krever samtykke av Kongen. Annet ledd annet punktum innebærer at de aksjene som skal utstedes i bytte for de aksjer som overføres anses tegnet i og med generalforsamlingens beslutning etter første ledd. Tredje ledd regulerer det nærmere tidspunkt for når aksjeeierne skal anses for aksjeeiere i det nye morselskapet (holdingselskapet).

Finans- og tolldepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (eierbegrensningsregler og holdingmodell).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (eierbegrensningsregler og holdingmodell) i samsvar med et framlagt forslag.

Tilråding fra Finans- og tolldepartementet ligger ved.

Forslag til lov om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (eierbegrensningsregler og holdingmodell)

I

I lov 10. juni 1988 nr 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner gjøres følgende endringer:

§ 2-2 annet ledd nytt nr. 10 skal lyde:

–10. en norsk eller utenlandsk finansinstitusjon etter tillatelse fra Kongen kan ha eierandeler svarende til inntil 25 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i en finansinstitusjon som ledd i en strategisk samarbeidsavtale, når dette er vedtatt av generalforsamlingen i den eide finansinstitusjonen med flertall som for vedtektsendring, så lenge avtalen gjelder.

Nåværende § 2-2 annet ledd nr. 10 blir nytt nr. 11.

§ 2a-2 bokstav a annet punktum skal lyde:

Som finanskonsern regnes også konserngruppe som etter § 2a-17 er etablert ved en avtale mellom sparebank og gjensidig forsikringssselskap om at foretakene skal ha et felles styre.

Ny § 2a-16 i lovens kapittel 2a avsnitt IV skal lyde:

*§ 2a-16. Etablering av konsern med morselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d
Generalforsamlingen i en finansinstitusjon som eier eller ønsker å eie en så stor eierandel i en annen finansinstitusjon at det består et konsernforhold mellom de to institusjonene, kan med samtykke av Kongen beslutte at konsernet skal organiseres med morselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d. Beslutningen krever flertall som for vedtektsendring.*

Beslutning etter første ledd gjennomføres ved at aksjeeierne i den finansinstitusjonen hvor beslutningen er truffet, får sine aksjer byttet om med aksjer i det selskapet som skal være morselskap. Generalforsamlingens beslutning har virkning som tegning av de aksjer som skal utstedes i det selskapet som skal være morselskap i bytte med de aksjer selskapet mottar.

Når det er truffet generalforsamlingsbeslutning etter første ledd og det selskapet som skal være morselskap har truffet slike vedtak som ombyttingen forutsetter, skal aksjeeierne registreres som aksjeeiere i aksjeeierregisteret til det selskapet som skal være morselskap, eventuelt skal de innføres i aksjeeierboken til dette selskapet.

Ot.prp. nr. 9

25

Om lov om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (eierbegrensningsregler og holdingmodell)

Nåværende 2a-16 blir ny § 2a-17 i kapittel 2a avsnitt V.

II

Loven trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer.

